

Присвячуються 300 річчю
від дня народження Г.С. Сковороди

5th International conference of young sciences

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

П'ята міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

19-20 травня 2022 р.

Харків 2022

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
Поморська академія у Слупську «Інститут біології і наук про землю»
Вроцлавський університет, Польща
Грайфсвальський університет (м. Грайсфальд, Німеччина),
Факультет державної політики, Сілезький університет в Опаві (Чехія)
Національний природний парк «Гомільшанські ліси»,
ГО «Українське ентомологічне товариство»**

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

**П'ЯТА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ
19-20 травня 2022 р.**

(електронне видання)

Затверджено редакційно-
видавничою радою Харківського
національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
протокол № 4 від 18.05.2022 р.

Харків – 2022

Редакційна колегія: Бойчук Ю. Д., д. пед. н., професор, член-кореспондент НАНПУ України; Іонов І. А., д. с.-госп. н., професор, член-кореспондент НААН України; Леонтьєв Д. В., д. б. н., професор; Чаплигіна А. Б., д.б.н., професорка; Перетяга Л. Є., д.пед.н. професорка; Комісова Т. Є., к.б.н., доцент, професорка кафедри анатомії і фізіології людини імені проф., д.м.н. Я. Р. Синельнікова; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Сидоренко О. В., к.т.н., доцент; Галій А. І., к.б.н., доцент., Кратенко Р. І. к.б.н., доцент.

П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум (19-20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. – 277 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 5 від 18 травня 2022 р.

У збірці представлено матеріали науково-практичної конференції метою якої було об'єднання молодих науковців з країн Центральної та Східної Європи для обміну досвідом та натхненням, проведення плідних дискусій та налагодження сталого співробітництва у галузі природничих наук та освіти. Представлені роботи висвітлюють сучасний стан та перспективи розвитку природничої науки і освіти та присвячені актуальним проблемам сучасної біології, хімії, педагогіки, спеціальної психології та педагогіки здоров'язбереження.

©Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

Мозгова Г.С., Твердохліб О.В. БІОЛОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ.....	80
Пінський О. О., Мельник А. О. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ	82
Прусова М.О. ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ. РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ	84
Скакун О. В., Прядка А. С., Твердохліб О.В. ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	86
Степанюк А. В., Грицак Л. Р., Бирич С. П. ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІОЕТИКА ТА БІОБЕЗПЕКА» ЯК ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ.....	88
СЕКЦІЯ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ, КОРЕКЦІЙНА ОСВІТА».....	92
Kots SN., Kots VP. , Yatsenko V. V. ANXIETY LEVEL IN STUDENT YOUTH 2022	92
Lantukh Ya.A., Kots SN, Kots VP. NEGATIVE EFFECT OF SUGAR.....	94
Makushchenko AO , Kots SM, Kots VP DISTANCE EDUCATION. OPPORTUNITIES FOR FAVORABLE DEVELOPMENT OF PHYSICAL ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION.....	96
Mavrodi S., Kots SN, Kots VP HYPOCHONDRIA	98
Гладкіх А.М., Галій А.І. РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ З ТЮТОРСЬКИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	100
Гончаренко М. С. СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ «ІДЕЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ» ТА РОЛІ ВЧИТЕЛЯ.....	103
Гончаренко М.С. ¹ , Камнєва Т.П. ² , Самойлова Н.В. ² ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЇ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ. ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ	105
Горелова Г. А., Галій А.І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УЯВИ У ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ	109
Громова Т.В. МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ ТА ДИНАМІКА ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ В КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ 2017-2022 р.	110
Гуріна Т.О. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ У НАПРЯМІ ВИВЧЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ	112
Дерман Н.В., Перетяга Л.Є. ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ ПЕРЕНЕСЛИ ІНСУЛЬТ.....	114
Докійчук І.О. ВПЛИВ ЙОДОДЕФИЦИТУ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ.....	117
Заскалько О. М. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	119

2. Kots S.N., Kots V.P. Osoblyvosti komunikativnoi kompetentnosti ta stresostiykist. Pedahohika zdorovia: zbirnyk dopovidey Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. M. Kharkiv 18-19 travnia 2018 roku. Kharkiv: 2018. S. 188-191.
3. Kots V.P., Kots S.M. Vplyv na psykhofiziologichni pokaznyky ditey z vysokoyu tryvozhnistyu prohramy vidpochynku PZOV. Tendentsiyi rozvytku psykhohihiyi ta pedahohiky: zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. M. Kyiv 4-5 lystopada 2016 roku. Kyiv: 2016. S. 44-49.
4. Kots S.M., Kots V.P. Kealizatsiia vyrishennia problemy vysokoyi tryvozhnosti u ditei ta pidlitkiv pedahohichnym kolektyvom u dytyachomu ozdorovchomu pozamiskomu tabori. Psykhohihiia ta pedahohika suchasnosti: problemy ta stan rozvytku nauky i praktyky v Ukraini: zbirnyk tez naukovykh robot uchasnykiv mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. M. Lviv, 21-22 serpnia 2015 roku. Lviv: 2015. S. 57-61.
5. Kots S.M., Kots V.P. Fiziolohiya vyshchoyi nervovoyi diialnosti. Navchalnyi posibnyk. Kharkiv: KHNPU imeni H. S. Skovorody, 2016. 204 s.

Гладкіх А.М., Галій А.І.

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ З ТЮТОРСЬКИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Психічна складова здоров'я являє собою фундамент для повноцінного розвитку дитини як особистості. Тому, формування та збереження психосоціального здоров'я кожного учня є одночасно завданням та проблемою для усіх учасників освітнього процесу.

Освітнє середовище повинно створювати такі умови взаємодії, комунікації та комфортного навчання для здобувачів освіти, яке б сприяло формуванню в учнів товариського спілкування, вміння володіти своїми емоціями, злагодженої роботи в команді, концентрації уваги при вивченні навчального матеріалу.

Зауважимо, що проблеми психосоціального характеру знаходили місце у наукових дослідженнях українських та зарубіжних дослідників – В. Сухомлинського, А. Маслоу, С. Мартиненка, А. Ребера та ін. [1,2].

Створення безпечного освітнього середовища є важливим завданням як держави так і освітян.

Сьогодні, освітній процес в Україні реалізується в умовах воєнного стану і очевидно, залишає відбиток на якості навчання через нестійке психологічне середовище, в якому перебувають здобувачі освіти. І хоча, Державна служба якості освіти у співпраці з ініціативою «Система забезпечення якості освіти» та командою підтримки реформ Міністерства освіти і науки України розробили поради щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, велика робота покладається на педагогічних працівників та їх взаємодії з учнями.

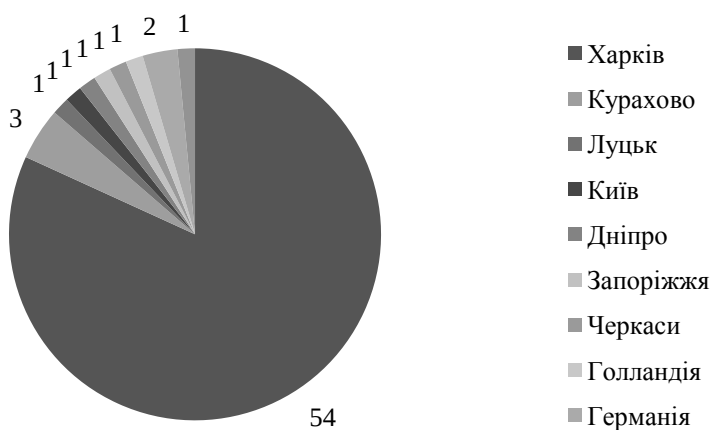
Навчальний процес, який відбувається під звуки повітряної тривоги та постійної паніки, новин сьогодення та незрозумілих подальших дій у всіх аспектах життя, дезорієнтує будь-яку особистість, залишаючи неабиякий відбиток на психічному здоров'ї учнів. Саме тому, освітній процес, який і до цього, тривалий час реалізовувався у дистанційному форматі, позбавляючи його учасників живої взаємодії один з одним та з учителем, перейшов ще у більш складну ситуацію організації навчання. Хоча, дистанційна форма залишилась, але учні перебувають у постійному психологічному напруженні, тобто довготривалому стресі, який є патологічною формою впливу і може привести до дезадаптації нервової системи та виникнення серйозних порушень функціонування організму. Відомі випадки, коли після вимушеного перебування у містах проведення бойових дій, значно погіршувався психічний стан дітей, підлітків, студентської молоді та виникала потреба у зверненні за

медичною та психологічною допомогою до відповідних фахівців. Оцінку нанесеної шкоди психічному здоров'ю в популяції молодого покоління ще належить дати після проведення багатьох досліджень та постійному моніторингу стану здоров'я, але при першому ж проведенні визначення самопочуття і ми одразу бачимо результати, які насторожують.

Для з'ясування психічного стану в умовах війни було проведено оцінювання емоційного стану за методикою Уесмана - Рікса серед здобувачів освіти України. [3, С.94] Методика передбачає 10-бальну систему оцінювання за чотирьома показниками «Спокійність – тривожність», «Енергійність – втомленість», «Піднесення – пригніченість», «Впевненість у собі – безпорадність». В опитуванні взяли участь учні 5-11 класів міста Харкова, які зараз перебувають в інших містах України та закордоном, проте продовжують навчання онлайн в українських закладах освіти. Місце знаходження респондентів в умовах воєнного стану наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

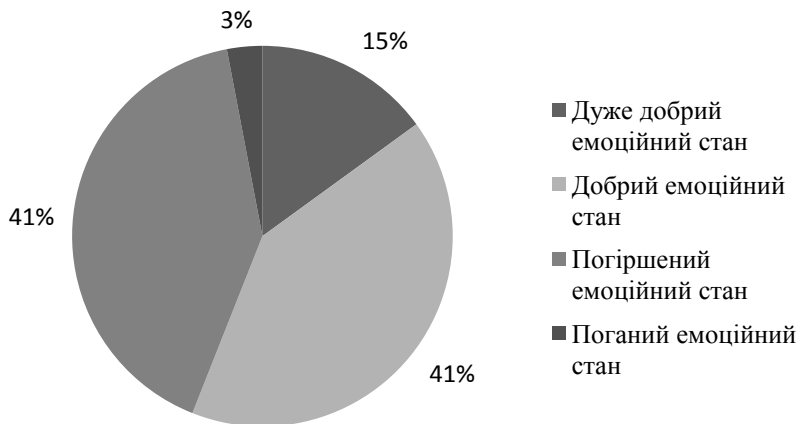
Місце знаходження учнів м.Харкова в умовах воєнного стану

Анкетування показало, що серед 67 респондентів, які прийняли участь в опитуванні, 10 учнів (15%) – мають дуже добрий емоційний стан незважаючи на ситуацію в країні, 28 учнів (41%) - мають добрий емоційний стан, 28 учнів (41%) – мають погіршений емоційний стан, 1 учень (3%) – має поганий емоційний стан. Визначення емоційного стану учнів у відсотковому співвідношенні наведено в Таблиці 2.

Таблиця 2

Рівень емоційного стану учнів в умовах воєнного стану

Варто зауважити, що більшість респондентів, у яких було виявлено погіршений емоційний стан знаходяться в іншій області чи країні, ніж мешкали дотепер.

Аналіз анкетування показав, що роль вчителя з тьюторськими компетентностями ще більш значна, ніж до воєнний період. Тепер, навчальний матеріал в умовах війни необхідно переформатувати, оптимізувати, щоб зменшити навантаження на учнів. У стані тривалого стресу, учням важко утримувати свою увагу. Тому, добираючи навчальний матеріал, варто сфокусувати увагу на сюжетах, основних поняттях та значеннях для оптимізації часу та максимальної концентрації уваги учнів. Добираючи матеріал, приділяти увагу віку та спиратись на психоемоційний стан учнів, пам'ятаючи про те, що деяка інформація може налякати чи засмутити учнів.

Рекомендацією для вчителів стає й використання на уроках п'ятихвилинок, спрямованих на розслаблення дитини, зберігання психологічної рівноваги учнів, підтримання душевного спокою в умовах воєнного стану.

Зауважимо, що вчитель повинен пам'ятати про можливий психоемоційний стан учнів, тому, слід використовувати невеликі рефлексії з дітьми, більше розмовляти, прислухатись до їх думок та побажань. Класичний вчитель, який був носієм певних знань, повинен стати вчителем з тьюторськими компетентностями, який має кардинально відмінні від класичного вчителя ціннісні орієнтації. Свобода та вибір дитини виходять на перший план: усвідомлення власних дій та прояв самостійності учнів, допоможе у становленні особистого контакту з учнем.

Тьютор, що з англійської означає «наставник», допомагає не тільки краще засвоїти важку тему, але й краще зрозуміти учнів, їх психологічний стан, грамотно розставити пріоритети, навчитися вчитися в будь-яких умовах і вміти налаштовувати учнів на роботу, не зважаючи на різні події в житті, вчитися без шкоди для власного здоров'я. Засади діяльності вчителя з тьюторськими компетентностями можна визначити, спираючись на розробки культурно-історичної концепції Л. С. Виготського, Б. Д. Ельконіна. [4, с.65] За діями учнів, тьютор вбачає реальність соціокультурного існування дитини, допомагаючи їй в реалізації потреб та благих інтересів. Загалом, діяльність вчителя з тьюторськими компетентностями спрямована на забезпечення педагогічно-психологічної підтримки дитини та створенні не лише навчального, а й позапредметного освітнього простору.

Таким чином, можна стверджувати, що навчально-виховний процес в умовах воєнного стану, повинен бути змінений з традиційного шкільного процесу на той, який приділятиме ще більше уваги психологічній складовій здобувачів освіти. Якісна та продуктивна робота зі сторони вчителя з тьюторськими компетентностями забезпечить подолання проблем учнів: зоорганізованість, вміння утримувати увагу в межах освітнього процесу, навчить дітей ділитись із своїми труднощами та бути впевненими у підтримці та допомоги зі сторони вчителя.

Список використаних джерел

1. Болтівець С.І. Апаратурно-психологічна об'єктивізація індикаторів психічного здоров'я. *Психічне здоров'я*. 2017 №3 (52). С.62-67.
2. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори у 5-ти т. – К., 1976.
3. Збірник методик для діагностики психологічного стану. *Методичний посібник*. Ч.1. Київ, 2011. 281 с.
4. Калініченко А. Організація роботи тьютора при дистанційній формі навчання. Організаційний комітет, 2021. 258 с.